

УДК 331.45:159.9

DOI: <https://doi.org/10.31474/2415-7902-2023-2-11-161-169>

Федорчук-Мороз В.І., Бондарчук Л.Ф.

БЕЗПЕКА ПРАЦІ В КОНТЕКСТІ ВПЛИВУ ОКРЕМИХ ЧИННИКІВ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Мета. Дослідження безпеки праці та пошук рекомендацій для її вдосконалення в контексті впливу окремих чинників психічного здоров'я працівників в умовах воєнного стану.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі використовували наступні методи дослідження: аналітичні – аналіз науково-технічної літератури; соціологічні – вивчення стану виробничого травматизму зі смертельним наслідком; статистичні – опрацювання статистичних даних.

Результати. Проведено аналіз останніх досліджень та публікацій з даної проблематики, досліджено чинні законодавчі та нормативно-правові акти щодо питань впливу психічного здоров'я на безпеку праці. Показано, що на недоліки гарантування безпеки праці вказує високий рівень виробничого травматизму в Україні за 10 місяців 2023 року. Наведено основні види подій, які призвели до смертельних нещасних випадків, причому зазначено, що більше третини їх пов'язані з веденням бойових дій. Визначено, що міжнародний стандарт ISO 45003:2021 «Управління охороною здоров'я та безпекою праці. Психологічне здоров'я та безпека праці на роботі. Настанови з керування психосоціальними ризиками» містить вказівки щодо планування, впровадження, оцінки системи управління охороною здоров'я та безпекою праці в трудовому колективі, які доцільно використати в умовах війни. Наведено основні чинники, що викликають появу стресу при виконанні трудових обов'язків. Запропоновано рекомендації для формування психологічно безпечного робочого середовища на підприємстві за умов воєнного стану.

Наукова новизна. Полягає у проведенні комплексного дослідження окремих чинників психічного здоров'я працівників на безпеку праці в умовах воєнного стану.

Практична значимість. Управління психосоціальними ризиками та надання психологічної підтримки працівникам можуть бути важливими частинами стратегій бізнесу для зменшення рівня виробничого травматизму та створення безпечного та здорового робочого середовища в умовах воєнного стану.

Ключові слова: безпека праці, психічне здоров'я, виробничий травматизм, психосоціальні ризики, воєнний стан.

Вступ. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну призвело до затяжної політичної та соціально-економічної кризи в житті українців. Майже рік тому заступниця міністра економіки Тетяна Бережна заявила, що «бойові дії тривають там, де були зайняті 10 мільйонів працівників. Щонайменше 5 мільйонів людей втратили роботу» [1].

Станом на 1 вересня 2023 року майже 5 мільйонів громадян є внутрішньо переміщеними особами, які змушені були покинути домівки та робочі місця у зоні ведення бойових дій. Для того, щоб працювати у безпечних умовах, підприємства релокуються переважно у західні області України [2].

Ринок праці в країні відновлюється, тому ті українці, котрі втратили роботу, мають можливість працевлаштуватися у безпечніших регіонах, де економіка продовжує працювати. Однак на їх працездатність та безпеку праці загалом суттєво впливатиме стан власного психічного здоров'я.

У наших співвітчизників, які залишилися в Україні, зникло відчуття безпеки та стабільності, що призводить до збільшення розладів психіки та деструктивної поведінки. Найбільш розповсюдженими психічними розладами серед населення, які пережили війну, є депресія, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), стрес, апатія, панічні атаки, тривожні розлади та розлади поведінки.

На думку головного санітарного лікаря України Ігора Кузіна, загальна кількість осіб, які будуть потребувати психологічної допомоги, складатиме від 10 до 15 мільйонів українців. З них від 3 до 4 мільйонів потребуватимуть щонайменше медикаментозної терапії для стабілізації саме психологічного стану [3].

Тому актуальність питання безпеки праці в контексті впливу окремих чинників психічного здоров'я працівників в умовах воєнного стану не викликає сумнівів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вплив війни в Україні на рівень психічного здоров'я вже був предметом дослідження вітчизняних та закордонних учених (Яцина О., Шевчук Л., Федоришина Л., Шевчук І., Тюріна В., Солохіна Л., Миронюк І., Слабкий Г., Щербінська О., Білак-Лук'янчук В., Bryant R., Schnurr P., Pedlar D., Johnson R., Antonaccio O., Botchkovar E., Hobfoll S.).

Крім того, детально вплив війни на рівень довготривалого стресу та стратегії його подолання для збереження життєстійкості українців проаналізовано Предко В. та Сомовою О. На їх думку, найпоширенішими стратегіями подолання стресу та збереження життєстійкості для подальшого нормального функціонування українського суспільства стало виконання трудових обов'язків, читання книжок та/або перегляд фільмів/серіалів, а також волонтерство [4].

Жизномірською О. було досліджено питання психологічної безпеки учасників освітнього процесу за умов воєнного стану. Авторка запропонувала шляхи безпечних психологічних умов у сучасному освітньому закладі, а також вказала на необхідність позитивної комунікації педагогічної, учнівської та батьківської спільнот щодо створення сприятливих умов праці та навчання [5].

Проаналізовано психологічні феномени сучасної війни як складної багатоаспектної реальності, здійснено спробу створити загальну картину її психологічного виміру, представлено деякі результати досліджень психологічних станів і потреб населення під час війни в роботі [6].

Необхідність надання домедичної психологічної допомоги в умовах війни було розглянуто Олійник Ю., Романів А. та Параняк М. Автори стверджують, що надання допомоги постраждалим внаслідок військового конфлікту повинно відбуватися за участю психологів та лікарів загальної практики, психотерапевтичної допомоги та медикаментозної терапії, а також реабілітаційних заходів з метою соціальної підтримки суспільства [7].

Досвід збереження психічного здоров'я американських військовослужбовців в умовах бойових дій і в постбойовий адаптивний період було розглянуто в роботі [8].

Проаналізовано вплив «людського чинника» на виникнення аварійних ситуацій і рівень виробничого травматизму у контексті значення психічного статусу оператора та запропоновано рекомендації із обмеження негативного впливу психічних розладів на ефективність професійної діяльності у роботі Телегіної Г.В.[9].

Більшість вищезазначених науковців розглядають психічне здоров'я як складову психосоціального благополуччя особистості в умовах воєнного стану, проте не деталізують його вплив на безпеку праці, що зумовлює пошук нових підходів і методів для вирішення даної проблеми.

Мета статті полягає у дослідженні безпеки праці та розробці рекомендацій для її вдосконалення в контексті впливу окремих чинників психічного здоров'я працівників в умовах воєнного стану.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі використовували наступні методи дослідження: аналітичні – аналіз науково-технічної літератури; соціологічні – вивчення стану виробничого травматизму зі смертельним наслідком; статистичні – опрацювання статистичних даних.

Виклад основного матеріалу. Війни та збройні зіткнення – це особливі надзвичайні ситуації, які завжди призводять до численних людських жертв, втрати роботи, майна, вимушеної міграції, стресів, економічних збитків для значної кількості людей.

Війна виникає поза роботою, але її наслідки можуть впливати як на працездатність і продуктивність людини, так і на сферу праці загалом.

Як неоголошена війна впливає на безпеку праці, можна наочно побачити зі статистики виробничого травматизму. Так, за десять місяців 2023 року сталося 725 нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом. Унаслідок нещасних випадків травмовано 1119 осіб, зокрема 380 – смертельно.

На рисунку 1 представлено кількість потерпілих внаслідок нещасних випадків зі смертельним наслідком, пов'язаних з виробництвом, за видами діяльності станом на 01 листопада 2023 року [10].

За цей період сталося 156 групових нещасних випадків, під час яких травмовано 575 осіб, з них 175 – смертельно. Як приклад, можна навести груповий нещасний випадок внаслідок ворожого обстрілу з боку зс рф, коли під час виконання службових обов'язків загинуло вісім фахівців дільниці ТОВ «Нова Пошта», 14 – дістали мінно-вибухові поранення (за даними на 03.11.)

Кількість потерпілих внаслідок нещасних випадків зі смертельним наслідком, пов'язаних з виробництвом, за видами діяльності. З початку року, станом на 01.11.2023

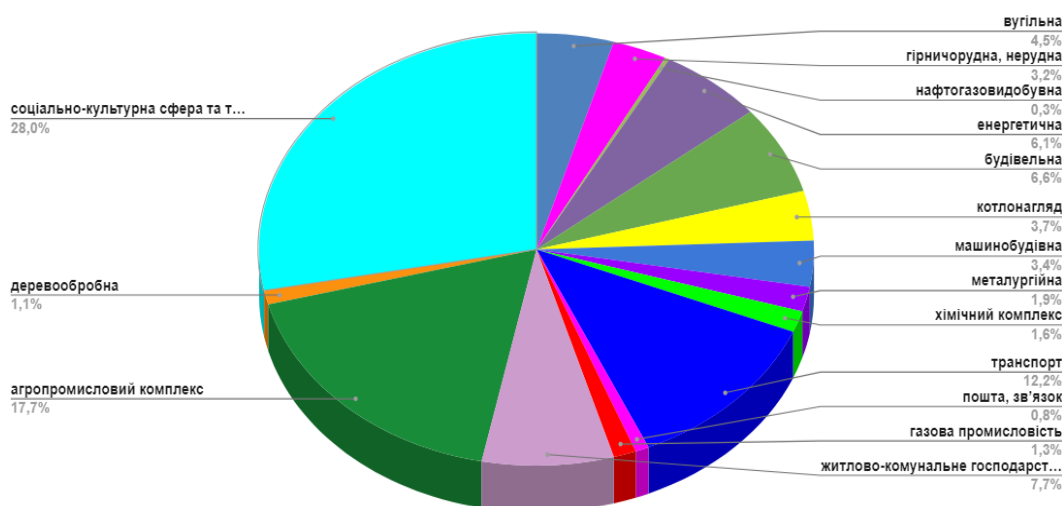

Рисунок 1 – Кількість потерпілих внаслідок нещасних випадків зі смертельним наслідком, пов'язаних з виробництвом, за видами діяльності станом на 01 листопада 2023 року [10]

Варто зауважити, що основними видами подій, які призвели до смертельних нещасних випадків, стали:

- події суспільного життя (страйк, війна, терористичний акт) – 35,8%;
- дорожньо-транспортна пригода та наїзд ТЗ – 16,3%;
- падіння потерпілого – 11,8%;
- падіння, обрушення, обвалення предметів – 11,3%;
- дія предметів та деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються, – 6,3%;
- ураження електричним струмом – 5%;
- вибух – 3% [10].

Із вищенаведеної статистики видно, що більше третини усіх нещасних випадків (35,8%) трапилися з працівниками під час виконання трудових обов'язків і пов'язані з веденням бойових дій.

Наслідки війни матимуть довготривалий вплив на стан психічного здоров'я теперішніх та майбутніх працівників. Адже, за оцінкою Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), через зниження продуктивності в результаті тривоги й депресії, втрати глобальної економіки становлять 1 трильйон доларів США на рік [11].

За визначенням ВООЗ, психічне здоров'я – це стан добробуту, при якому кожна людина може реалізувати свій власний потенціал та впоратися із життєвими стресами, продуктивно і плідно працювати, а також робити внесок у життя своєї спільноти.

Єдиного підходу щодо критеріїв здорової особистості серед науковців не існує. Кожен вчений, хто досліджував це питання, зосереджував увагу на певних особистісних характеристиках та пропонував свої критерії психічного здоров'я.

Всесвітня організація охорони здоров'я виділяє наступні складові психічного здоров'я:

- усвідомлення неперервності, постійності та ідентичності власного фізичного та психічного «Я»;
- постійність і однаковість переживань в однотипних ситуаціях;
- критичне ставлення до себе і своєї діяльності;
- адекватність психічних реакцій впливу середовища;
- здатність керувати своєю поведінкою відповідно до встановлених норм;
- планування власної життєдіяльності та її реалізації;
- спроможність змінювати свою поведінку залежно від зміни життєвих ситуацій та обставин.

Останній чинник свідчить про гнучкість психіки, ресурсність та адаптивні можливості людини у надзвичайних ситуаціях [12].

Найбільш руйнівним чинником психічного здоров'я виступає стрес.

У рамковій стратегії ЄС із безпеки та здоров'я на роботі на 2021-2027 роки зазначається, що ще до пандемії від розладів психічного здоров'я в ЄС страждало приблизно 84 мільйони осіб. Половина працівників ЄС вважає стрес поширеним явищем на робочому місці; який спричиняє близько половини всіх втрат робочого часу. Майже 80% керівників занепокоєні стресом, пов'язаним із роботою [13].

Як відомо, у статті 4 Закону України «Про охорону праці» стверджується, що державна політика в галузі охорони праці базується на принципах, в т.ч. адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану [14]. Тому питання зниження психосоціальних ризиків має стати пріоритетним як для роботодавців, так і для працівників.

Кабінетом Міністрів України задля узгодження зусиль та забезпечення взаємодії міністерств, установ та організацій, органів місцевого самоврядування, неурядового сектору, міжнародних партнерів та донорів, експертної і наукової спільноти у розробленні та впровадженні Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» за ініціатииви Олени Зеленської створено Координаційний центр з психічного здоров'я.

Збереження психічного здоров'я працівників привертає увагу передових компаній світу, в т.ч. і Європейського Союзу. Питання керування психологічним здоров'ям на робочому місці врегульовує міжнародний стандарт ISO 45003:2021 «Управління охороною здоров'я та безпекою праці. Психологічне здоров'я та безпека на виробництві. Настанови з керування психосоціальними ризиками» («Occupational health and safety management – Psychological health and safety at work – Guidelines for managing psychosocial risks») [15], який був прийнятий у 2021 році.

Основна мета ISO 45003:2021 полягає в наданні рекомендацій та вказівок для ефективного управління психосоціальними ризиками в галузі охорони здоров'я та безпеки на роботі. Якщо підприємства впроваджують цей міжнародний стандарт, то демонструють високий рівень соціальної відповідальності.

Згідно зі стандартом ISO 45003:2021, психосоціальні ризики – це будь-які ризики, пов'язані з небезпеками, що виникають у процесі організації роботи внаслідок соціальних факторів та аспектів робочого середовища й можуть завдати психологічної, соціальної чи фізичної шкоди. Психосоціальні ризики включають такі аспекти, як стрес на робочому місці, перевантаженість, конфлікти, насильство на роботі та інші фактори, які можуть впливати на психічне та фізичне здоров'я працівників [16].

Очевидно, що повномасштабна війна, яку розв'язала російська федерація проти України, спровокувала підвищення впливу психосоціальних ризиків на роботі внаслідок довготривалого стресу. До основних чинників, що викликають його появу, слід віднести умови праці, ставлення керівництва, взаємини в колективі, рівень матеріальної чи моральної мотивації, хвилювання за безпеку рідних та ін. В умовах війни він може також бути викликаний небезпекою обстрілів та руйнувань, які можуть призвести до загибелі і травмування працівників на робочих місцях. Роботодавці повинні дбати про забезпечення співробітників необхідними засобами захисту, піклуватися про наявність захисних споруд цивільного захисту [17].

Над формуванням і підтримкою психологічно безпечного робочого середовища мають працювати як лідери підприємств, так і профспілки, які зацікавлені у добробуті працівників. Фактор психологічної безпеки має величезну вагу в збереженні психологічної стійкості як окремого працівника, так і команди загалом. Для формування психологічно безпечного робочого середовища на підприємстві в умовах воєнного стану керівник має проявляти емпатію – чуйне ставлення до працівників, і тоді ті будуть відданіші і працюватимуть продуктивніше [16].

Шляхи покращення ментального здоров'я працівників наведено на рисунку 2.

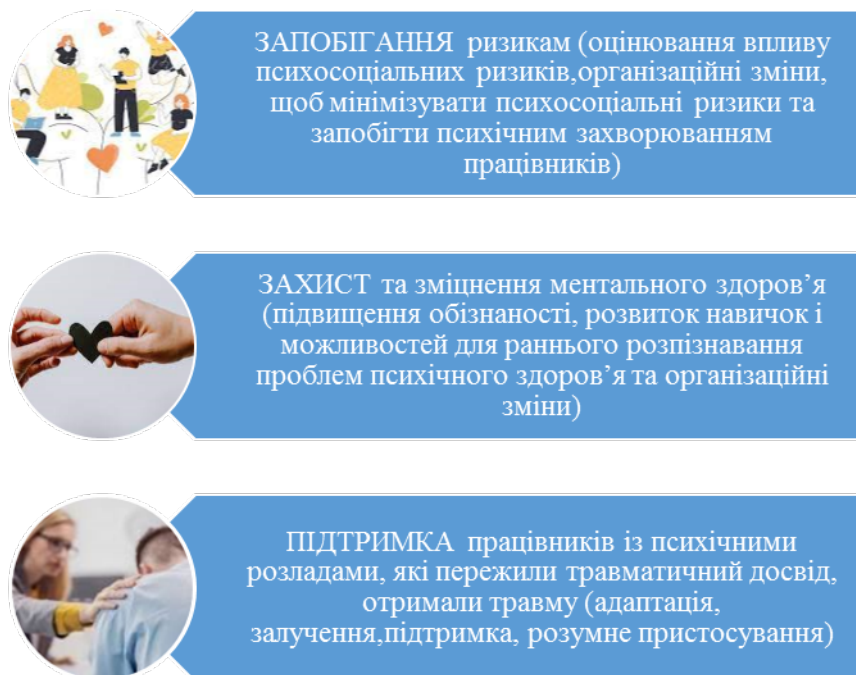

Рисунок 2 – Шляхи покращення ментального здоров'я працівників [16]

Обговорення результатів. Як свідчить аналіз статистики виробничого травматизму за умов воєнного стану, більше третини усіх нещасних випадків трапилися з працівниками під час виконання трудових обов'язків і пов'язані з веденням бойових дій.

Безпека праці на підприємствах безпосередньо пов'язана з чинниками психічного здоров'я працівників. Наприклад, ризик виробничого травматизму зростає для працівників, які відчують депресію або тривожність, мають знижений рівень уваги, що може призвести до збільшення кількості нещасних випадків.

Крім того, проблеми з психічним здоров'ям знижують здатність адекватно реагувати на стресові ситуації та сприймати ризики менш чітко та об'єктивно, що, в свою чергу, може призвести до збільшення ймовірності травматичних подій.

Також у таких працівників можуть погіршуватися соціальні взаємини на робочому місці. Зниження комунікації та взаєморозуміння між колегами може підвищити ризик травм.

На нашу думку, управління психосоціальними ризиками та надання психологічної підтримки можуть бути важливими частинами стратегій для зменшення рівня виробничого травматизму та створення безпечного та здорового робочого середовища в умовах воєнного стану. Для покращення психічного здоров'я керівники та менеджери повинні відкрито комунікувати та підтримувати працівників, окреслювати їм чіткі способи виконання певних завдань, забезпечувати фізичну та фінансову безпеку на робочому місці.

Для психоемоційного розвантаження варто застосовувати естетичне оформлення інтер'єру, трансляцію спеціальних музичних творів, коригування повітря робочої зони методами фітоергономіки. Високий рівень стресостійкості може забезпечити фізична активність, чітке планування режимів праці та відпочинку, здорове та раціональне харчування, відмова від шкідливих звичок.

Керівникам та менеджерам підприємств та організацій слід звертати увагу на стан психічного здоров'я різних категорій працівників: звільнених військовослужбовців і тих, хто не брав участі в бойових діях, а також залучених до виробництва осіб з інвалідністю (доля таких з роками зростатиме) у результаті військових дій.

Залучення таких категорій працівників вимагатиме додаткових організаційних заходів зі сторони роботодавця.

Висновки. Отже, в результаті проведеної роботи було проаналізовано останні дослідження та публікації щодо питань впливу психічного здоров'я на безпеку праці, досліджено чинні законодавчі та нормативно-правові акти з даної проблематики. Показано, що на недоліки гарантування безпеки праці вказує високий рівень виробничого травматизму в Україні за 10 місяців 2023 року. Наведено основні види подій, які призвели до смертельних нещасних випадків, причому зазначено, що більше третини їх пов'язані з веденням бойових дій. Визначено, що міжнародний стандарт ISO 45003:2021 «Управління охороною здоров'я та безпекою праці. Психологічне здоров'я та безпека праці на роботі. Настанови з керування психосоціальними ризиками» містить вказівки щодо планування, впровадження, оцінки системи управління охороною здоров'я та безпекою праці в трудовому колективі, які доцільно використати в умовах війни. Наведено основні чинники, що викликають появу стресу при виконанні трудових обов'язків. Запропоновано рекомендації для формування психологічно безпечного робочого середовища на підприємстві за умов воєнного стану.

Список літератури

1. Мільйони українців втратили роботу через війну. Звідки вони беруть гроші на життя? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/12/8/694732/>
2. Любомудрова, Н., & Гойчук, В. (2022). Зміни на ринку праці в умовах воєнного стану та перспективи післявоєнного відновлення. Економіка та суспільство, (40). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-31>
3. Довготривалі наслідки для громадського здоров'я будуть ще 10–15 років після закінчення війни», — головний санлікар України Ігор Кузін. URL: <https://tyzhden.ua/dovhotryvali-naslidky-dlia-hromadskoho-zdorov-ia-budut-shche-10-15-rokiv-pislia-zakinchennia-vijny-holovnyj-sanlikar-ukrainy-ihor-kuzin/>
4. Предко, В., & Сомова, О. (2022). Вплив війни на зміну рівня стресу та стратегій збереження життєстійкості українців. Психологія національної безпеки та безпеки життєдіяльності. Том 33 (72), № 4. С. 89-98. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2022.4/16>
5. Жизномірська, О. (2022). Психологічна безпека особистості в умовах воєнного стану. Наук. журн. Національного Авіаційного Університету. URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/APSE/article/download/17708/25012/43023>.
6. Психологія російсько-української війни: внутрішній погляд [Електронний ресурс]: матеріали Всеукраїнського круглого столу (7 квітня 2022 року) / за наук. ред. М. Слюсаревського, С. Чуніхіної, Л. Найдюнової; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, Асоціація політичних психологів України. – Київ : Талком, 2022. – 52 с.
7. Олійник, Ю., Романів, А., Параняк, М. (2022). Домедична психологічна допомога в умовах війни. Науковий журнал Габітус. Випуск 37. С. 174-179.
8. Охорона психічного здоров'я в умовах війни / пер. з англ. Тетяна Семигіна, Ірина Павленко, Євгенія Овсяннікова [та ін.]. – К. : Наш формат, 2017. – 1068 с.
9. Телегіна, Г.В. (2015) Вплив психічного здоров'я населення на виробничий травматизм. Вісник ЛДУ БЖД №11. С. 173-178.
10. Наук.-вир. журн. «Охорона праці». Стан травматизму. URL: <https://ohoronapraci.kiev.ua/cabinet?slug=stan-travmatizmu>
11. Mental Health and Substance Use. Mental health in the workplace. URL: <https://www.who.int/teams/mental-health-and-substance-use/promotion-prevention/mental-health-in-the-workplace>
12. Що важливо знати про психічне здоров'я? URL: <https://phc.org.ua/news/scho-vazhливо-znati-pro-psikhichne-zdorovya>
13. Eurofound and EU-OSHA (2014), Psychosocial risks in Europe: Prevalence and strategies for prevention, Publications Office of the European Union, Luxembourg [Психосоціальні ризики у Європі: поширеність і стратегії запобігання, Бюро офіційних публікацій Європейського Союзу, Люксембург].
14. Закон України «Про охорону праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
15. ISO 45003:2021«Occupational health and safety management – Psychological health and safety at work – Guidelines for managing psychosocial risks» URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:45003:ed-1:v1:en>
16. З турботою про кожного. Психосоціальна підтримка на робочому місці у воєнний і післявоєнний час. URL: <https://pratsia.in.ua/ilo/informatsiynnyy-material-dlya-lideriv-pidpryemstv-profspilok.html>
17. Мекшун, Л. (2023). Вплив стрес-менеджменту на працездатність людини й управління персоналом в умовах війни. Проблеми і перспективи економіки та управління, (2 (34), 77–87. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2\(34\)-77-87](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2(34)-77-87).

References

1. Millions of Ukrainians lost their jobs because of the war. Where do they get money for living? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/12/8/694732/> (in Ukrainian).
2. Lyubomudrova, N., & Hoychuk, V. (2022). Changes in the labor market under martial law and prospects for post-war recovery. Economy and society, (40). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-31> (in Ukrainian).
3. There will be long-term consequences for public health for another 10-15 years after the end of the war," — chief health doctor of Ukraine Ihor Kuzin. URL: <https://tyzhden.ua/dovhotryvali-naslidky-dlia-hromadskoho-zdorov-ia-budut-shche-10-15-rokiv-pislia-zakinchennia-vijny-holovnyj-sanlikar-ukrainy-ihor-kuzin/> (in Ukrainian).
4. Predko, V., & Somova, O. (2022). The impact of the war on changes in the level of stress and strategies for preserving vitality of Ukrainians. Psychology of national security and life safety. Volume 33 (72), No. 4. P. 89-98. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2022.4/16> (in Ukrainian).
5. Zhiznomirskaya, O. (2022). Psychological safety of the individual in the conditions of martial law. Science journal National Aviation University. URL: <https://jrnл.nau.edu.ua/index.php/APSE/article/download/17708/25012/43023> (in Ukrainian).

6. The psychology of the Russian-Ukrainian war: an internal view [Electronic resource]: materials of the All-Ukrainian Round Table (April 7, 2022) / by Nauk. ed. M. Slyusarevsky, S. Chumikhina, L. Naidyonova; National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Institute of Social and Political Psychology, Association of Political Psychologists of Ukraine. - Kyiv: Talkom, 2022. - 52 p. (in Ukrainian).
7. Oliynyk, Yu., Romaniv, A., Paraniak, M. (2022). Pre-medical psychological assistance in war conditions. Scientific magazine Habitus. Issue 37. P. 174-179. (in Ukrainian).
8. Protection of mental health in conditions of war / trans. from English Tetyana Semigina, Iryna Pavlenko, Yevheniya Ovsyannikova [and others]. - K.: Nash format, 2017. - 1068 p. (in Ukrainian).
9. Telegina, G.V. (2015) The Impact of Population Mental Health on Occupational Injury. Bulletin of the Lviv State University of Life Safety. No. 11. P. 173-178. (in Ukrainian).
10. Science and technology journal "Occupational Health". State of injury. URL: <https://ohoronapraci.kiev.ua/cabinet?slug=stan-travmatizmu> (in Ukrainian).
11. Mental Health and Substance Use. Mental health in the workplace. URL: <https://www.who.int/teams/mental-health-and-substance-use/promotion-prevention/mental-health-in-the-workplace> (in English).
12. What is important to know about mental health? URL: <https://phc.org.ua/news/scho-vazhlyvo-znati-pro-psikhichne-zdorovya> (in Ukrainian).
13. Eurofound and EU-OSHA (2014), Psychosocial risks in Europe: Prevalence and strategies for prevention, Publications Office of the European Union, Luxembourg (in English).
14. Law of Ukraine «On Labor Protection». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (in Ukrainian).
15. ISO 45003:2021«Occupational health and safety management – Psychological health and safety at work – Guidelines for managing psychosocial risks» URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:45003:ed-1:v1:en> (in English).
16. With care for everyone. Psychosocial support at the workplace in wartime and postwar times. URL: <https://pratsia.in.ua/ilo/informatsiynyy-material-dlya-lideriv-pidpryemstv-profspilok.html> (in Ukrainian).
17. Mekshun, L. (2023). The impact of stress management on human performance and personnel management in war conditions. Problems and prospects of economics and management, (2 (34), 77–87. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2\(34\)-77-87](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2(34)-77-87). (in Ukrainian).

Надійшла до редакції 15.11.2023

V. Fedorchuk-Moroz, L. Bondarchuk

OCCUPATIONAL SAFETY IN THE CONTEXT OF THE IMPACT OF INDIVIDUAL FACTORS ON MENTAL HEALTH OF WORKERS IN TIMES OF WAR

Purpose. To investigate occupational safety and seek recommendations for its improvement in the context of the impact of individual factors on the mental health of workers in conditions of wartime.

Methodology. To achieve the goal, the following research methods were used in the work: analytical – analysis of scientific and technical literature; sociological – studying the state of industrial injuries with fatal consequences; statistical – processing of statistical data.

Results. The analysis of the latest research and publications on this issue has been carried out, and the current legislative and regulatory acts regarding the impact of mental health on occupational safety have been investigated. It is shown that the high level of industrial injuries in Ukraine for 10 months of 2023 indicates the shortcomings of guaranteeing labor safety. The main types of events that led to fatal accidents have been presented, and it has been noted that more than a third of them are related to the conduct of hostilities. It has been determined that the international standard ISO 45003:2021 "Occupational health and safety management. Psychological health and occupational safety at work. Guidelines for the management of psychosocial risks" contains instructions for planning, implementation, evaluation of the health and safety management system in the workforce, which are appropriate to use in wartime. The main factors that cause the appearance of stress during the performance of labor duties have been given. Recommendations for the formation of a psychologically safe working environment at the enterprise under martial law conditions have been offered.

Scientific novelty. The study involves a comprehensive investigation of individual factors of workers' mental health in the context of occupational safety in times of war.

Practical significance. Managing psychosocial risks and providing psychological support to workers can be crucial elements of business strategies to reduce the level of industrial injuries and create a safe and healthy working environment in times of war.

Keywords: occupational safety, mental health, industrial injuries, psychosocial risks, wartime.

Відомості про авторів:

Федорчук-Мороз Валентина Іванівна, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри цивільної безпеки, Луцький національний технічний університет, fedorchukmorozvalentyna@lutsk-ntu.com.ua

Бондарчук Лариса Федорівна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри цивільної безпеки, Луцький національний технічний університет, l.bondarchuk@lutsk-ntu.com.ua

Fedorchuk-Moroz Valentyna, PhD (Engineering), Associate Professor, Head of the Department of Civil Security, Lutsk National Technical University, fedorchukmorozvalentyna@lutsk-ntu.com.ua

Bondarchuk Larysa, PhD (Agriculture), Associate Professor, Department of Civil Security, Lutsk National Technical University, l.bondarchuk@lutsk-ntu.com.ua